

Op safari in je eigen familie

Hoog in de lucht, zittend op een vliegtuigstoel, toverde ik tijdens een gesprekje met een onbekende medepassagier mijn familie weer eens uit m'n mouw. Waarover we babbelden weet ik niet meer. De man naast mij had in Zuid-Afrika een marathon gelopen en was op de terugweg naar Nederland. Al gauw bleek dat hij mijn broer kende! Ze hadden allebei in Ouagadougou gewoond. De wereld is klein.

"I believe that your grandmother is you and your kids and all the generations just like a plant if a plant produces good rich tasty fruits when the seeds germinate they will produce the same good fruit and after this is just a simple cycle, which is one."

Mamba Mutasa (beeldhouwer uit Zimbabwe).

Carla van Beers ■

Er wordt wel eens gezegd dat als je maar goed doorvraagt, je altijd wel op een gemeenschappelijke kennis uit kunt komen. Het is een vermakelijk gezelschapsspel en ook een serieuze studie waard.

Mijn vader werkte veel in het buitenland en zijn kinderen zijn dat ook gaan doen. Ook in Nederland ontmoet ik mensen die mijn zussen kennen. We hebben net als dieren wandelgangen of cirkels waarin we ons begeven. Het zijn natuurlijke netwerken. Je kunt het zelfs zien als een levend organisme. De kans dat je elkaar daarin tegenkomt is groot.

Clans

Wie in Afrika de schoonheid van de natuur ervaart, kan zich verbazen over de 'straten' die de dieren aan het landschap geven, en over de onderliggende structuren en verhoudingen waarin zij leven. Ze halen hun voedsel allemaal bij verschillende 'winkels', waardoor ze elkaar niet voor de voeten hoeven te lopen. De natuur heeft haar eigen logistieke reglement. Er zijn hooggrazers, laagvliegers, graseters, omnivoren, waterdieren, viervoeters en onnoemlijk veel andere schepsels, waaronder de mens.

Bij de Shona in Zimbabwe worden mensen in verschillende clans geboren, ze onderscheiden zich van elkaar door de hommage aan een specifiek dier. Het vlees van je eigen totemdier mag je niet eten of verwerken. Zo hebben de totems

Illustratie: Nisha Alberti.

van zebra, giraf, leeuw, aap, olifant en visarend allen een eigen oerouder. Trouwen doe je daarom met iemand van een andere groep.

Het ingenieuze systeem van (on-) gestructureerde groepen is in iedere cultuur verschillend maar het functioneert. Je wordt geboren in de biotoop van je familie, vervolgens breidt je territorium zich uit en ga je je ook op andere terreinen begeven. Je komt in allerlei verbanden terecht waar je je wel of niet in thuis gaat voelen. Het wij-gevoel moet je ook een beetje van huis uit hebben meegekregen. Wij gaan naar het voetballen, kerk of moskee, wij zingen, wij zijn belangrijk, wij doen veel samen.

Verwantschap

Niet alle verbanden zijn zichtbaar, soms is een groep niet herkenbaar. Als ik op het perron bij de trein sta te wachten en zoveel mensen voorbij zie komen, denk ik weleens aan mijn onbekende bloedverwanten. De nakomelingen van mijn overgrootmoeders lopen wellicht ook op het station, misschien wonen ze wel bij mij in de straat. Ondanks dat ik ze niet

ken, ervaar ik toch een sterke band. Een paar jaar geleden heeft Bas Dudok van Heel alle nakomelingen, in mannelijke en vrouwelijke lijn, van de Amsterdamse burgemeester Claes Heijn Claesznszn (1462-1524) beschreven in een tweedelig boekwerk: *Van Amsterdamse Burgers tot Europese Aristocraten*. Met deze studie kon hij aantonen dat de rijke families door de eeuwen heen hun macht hebben behouden. De ondertiteling van het boek – *De Heijnen Maagschap 1400-1800* – laat zien waar alles om draait. Verwantschap, in dit geval om bloedverwantschap of zoals je dat met een mooi ouderwets woord kunt aangeven: maagschap. Zoals de Heijnen Maagschap van belang is geweest voor de geschiedenis van de stad Amsterdam, zo hebben mijn voormoeders en spillemagen betekenis voor mijn persoonlijke leefwereld. Ze geven me het gevoel een onderdeel te zijn van een groter geheel. Het hebben van een grootfamilie is prettig, het maakt de eigen ik minder belangrijk waardoor je makkelijker begrip en respect voor anderen kunt opbrengen. Gegevens over mijn voormoeders liggen begraven in de archieven, maar hun nakomelingen leven nog. De taak is nu aan mij om op safari te gaan; ik zoek mijn verwanten in de urban jungle van Zuid-Holland. ■

Carla van Beers ■ www.familiearchieven.nl